

Годинама се из наставних програма у Црној Гори избацују знаменити српски писци. Уместо Милорада Павића и Матије Бећковића - Андреј Николаидис и Есад Мекули. Из уџбеника нестали Свети Сава, Теодосије, Јефимија, Стефан Лазаревић, Јован Јовановић Змај...

ИЗ НАСТАВНИХ програма за основну и средње школе у Црној Гори од 2004. до данас протерано је на десетине знаменитих српских писаца, док су на њихова места дошли “домаћи” ствараоци, делом из Матице црногорске или црногорског ПЕН центра.

Истраживање је урадио никшићки професор Веселин Матовић, који је те године са још 26 својих колега остао без посла, противећи се насиљу над именом српског језика у Црној Гори. Од тада је и почео прогон српских писаца који је, како он наводи, “урађен темељно, од првог разреда основне до четвртог гимназије”.

Преко ноћи из уџбеника су нестали Свети Сава, Теодосије, Јефимија, Стефан Лазаревић, Константин Филозоф, Јован Јовановић Змај, краљ Никола Први Петровић, Јаков Игњатовић, Милован Глишић, Стеван Сремац, Јанко Веселиновић, Љубомир Ненадовић, Богдан Поповић, Јован Скерлић, Милутин Бојић, Душан Васиљев, Оскар Давичо, Александар Вучо, Антоније Исаковић, Александар Тишма, Матија Бећковић, Љубомир Симовић, Милорад Павић, Бранко Радичевић, Мира Алекковић...

Заменили су их Андреј Николаидис, Сретен Асановић, Јеврем Брковић, Младен Ломпар, Сретен Перовић, Мирко Ковач, Хусеин Башић, Балша Брковић, Огњен Спахић, Авдо Међедовић, Есад Мекули, Муса Ђазим Ђатовић...

- Министарство просвете Црне Горе је покушало да под етикетом некакве национално неутралне књижевности прокријумчари у школске учионице локалшовинистичку, културоцидну и страначку петљавину, назвавши је програмом за наставу књижевности у црногорском образовном систему, тврдећи чак, како је “квалитет писаца и књижевних дјела (а не ’национални критеријум’) био одлучујући фактор” при њеном састављању. А колико је та изјава тачна говоре чињенице да је од укупног броја књижевних дела аутора са бившег југословенског простора, предвиђених за обраду у основној школи, више од половине припало ауторима рођеним у Црној Гори. Међу њима се налазе десетине локалних писаца непознатих како широј јавности тако и књижевној критици којима се даје више простора него најзначајнијим српским књижевницима - рекао је за “Новости” професор Матовић.

- Нема ниједног савременог ствараоца из Црне Горе, који себе види у контексту српске књижевности и ствара на српском језику. Заобиђени су или маргинализовани многи велики српски књижевници како из старије тако и из савремене књижевности.

У односу на програм за српски језик до 2004. године у гимназији и средњим стручним школама из првог разреда су избачени Св. Сава (Житије Св. Симеона), Теодосије (Житије Св. Саве), Јефимија (Похвала кнезу Лазару), Стефан Лазаревић (Слово љубве), Константин Филозоф (Житије деспота Стефана Лазаревића), Алекса Шантић, Десанка Максимовић, Скендер Куленовић, Михаило Лалић, Добриша Цесарић, Јован. Ст. Поповић, а унесени “Лукреција или ти ждери” (непознати аутор), Ђорђе Бизанти, Људевит Пасквалић.

- Избачене су чак и епске народне песме: “Женидба краља Вукашина”, “Косовка девојка”, “Марко Краљевић укида свадбарину”, “Деоба Јакшића”, “Ропство Јанковић Стојана”, “Хасанагиница” - појашњава професор Матовић. - Изузетак су “Жендба Милића барјактара” и две песме Старца Милије, које они, иначе, сврставају у црногорску књижевност! У првом разреду потпуно је изостављена српска средњовековна књижевност, почевши од Светог Саве, Доментијана, Теодосија, све до Доситеја Обрадовића, док су из четвртог разреда најурени Миодраг Павловић, Антоније Исаковић, Александар Тишма, Матија Бећковић, Милорад Павић, Ранко Јововић...

У уводној напомени за програм наставе књижевности за основне и средње школе у црногорском образовном систему, који је у примени од 1. септембра 2011, наводи се да књижевност није замишљена као национална, већ као она “која обухвата јужнословенски простор и обухвата репрезентативне писце-представнике епоха у европској и свјетској књижевности... Квалитет писаца и књижевних дјела био је одлучујући фактор при њихову увођењу у заједнички програм”.

РАНКО ЈОВОВИЋ - Ја сам планетарни песник, а креаторима програма засметало је што сам и српски песник - прича за “Новости” Ранко Јововић. - Захваљујући Веселину Матовићу из мрака је изашла сва беда посрнулог морала оних који протерују Светога Саву, Теодосија, Змаја и остале. Ово је доба лајања на српски језик! Власт је окупирала његошевски народ и држи га у неслободи. Нећу да будем слуга лажи и превара отуђеног режима.

МАТИЈА БЕЋКОВИЋ На питање како коментарише податке до којих је дошао професор Матовић, академик Матија Бећковић, који је један од прогнаних писаца из црногорских уџбеника каже:

- Ако је крајњи циљ укидање школа, протеривање српских писаца из школског програма је корак у добром правцу!

МОМИР ВОЈВОДИЋ - Мало људство мрзи великане - истиче песник Момир Војводић. - Одавно ми је жао ђака у школама у Црној Гори, често ми сузе наиђу кад се сетим каквим их све будалаштинама кљукају полуписмени наставници, професори и учитељи. То су исти они прозуни и пјевуни за које нико није чуо преко Таре, ни даље од Мојковца, који без иједне добре странице прозе или стиха добијају националне пензије, брукајући Црну Гору.

Велиша Кадић

(Вечерње новости)